

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Менеджмент організацій»
Факультет	Економічний
Кафедра	Менеджменту
Семестр	V
Кількість кредитів	5
Мова викладання	українська

Викладач	к.е.н., доц. Ткачук Микола Петрович к.е.н. Романов Артур Дмитрович
Контактна інформація	kmenedzmentu@gmail.com arturdm@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна належить до групи вибіркових дисциплін професійного циклу і забезпечує підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності в ринкових умовах. Дисципліна готує студентів до вивчення взаємопов'язаних професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін, до використання отриманих знань при підготовці комплексних курсових, кваліфікаційних робіт, та вирішенні практичних задач. Під час навчання основна увага буде приділятися опануванню теорії і практики сучасної економіки праці та соціально-трудова відносин, розумінню значимості людських ресурсів як фактора економічного розвитку, їх використання та відновлення. Функціонування ринку праці та механізму його регулювання; засвоєнню систем організації, планування і нормування праці, показників та методів вимірювання продуктивності і ефективності праці; набуттю знань з соціально-економічних відносин у галузі праці, організації оплати праці, соціальної політики, проблем зайнятості, соціального партнерства та соціального захисту населення; використанню моніторингу соціально-трудова сфери, практики роботи Міжнародної організації праці.
Мета та цілі	Формування у студентів системи теоретичних і практичних знань з проблем сучасного стану економіки праці, розвитку та регулювання соціально-трудова відносин. Для досягнення мети поставлені такі завдання: засвоїти наукові аспекти і набутий тактичний досвід розв'язання сучасних проблем економіки праці й соціально-трудова відносин; опанувати механізм управління працею і регулювання відносин у соціально-трудова сфері, методикою оцінювання ефективності і продуктивності праці; освоїти сучасні економічні і соціальні процеси забезпечення функціонування ринку праці і ефективної зайнятості населення та його соціального захисту, розвитку соціального партнерства; оволодіти знаннями організації, нормування та оплати праці, забезпечення її ефективності на всіх рівнях; сприяти

	формуванню сучасного економічного мислення щодо вдосконалення складових економіки праці та забезпечення прогресивного розвитку соціально-трудова відносин.
Результати навчання	Знати: основні поняття, категорії та практичний інструментарій предмету, сучасні наукові концепції економіки праці, методи підвищення її ефективності, механізми підвищення ефективності та продуктивності праці, основні закономірності формування трудових відносин в ринкових умовах, систему показників оцінки ефективності праці, методи визначення трудових показників та методу складання звітності з праці, способи, методи управління соціально-трудою сферою, організацію роботи з управління персоналом, організації та нормування праці, складати баланс трудових ресурсів, планувати необхідну чисельність персоналу та розмір фонду оплати праці. Вміти: розв'язувати складні завдання та практичні проблеми у сфері економіки праці та соціально-трудова відносинах, працювати як індивідуально, так і в команді, виявляти закономірності функціонування сучасного підприємства, самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення, аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудова відносин, аналізувати та використовувати трудовий потенціал, його професійну підготовку й перепідготовку, визначати професійну здатність працівників під час здійснення їхньої трудової діяльності, функціональні особливості, переваги, недоліки різних форм організації праці, визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття, здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність, адаптувати методи управління персоналом до умов функціонування ринкових суб'єктів господарювання, планувати й організовувати ефективну діяльність у процесі вирішення завдань мотивації персоналу підприємств, організацій, установ.
Soft skills	Навички комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості дедлайнів, здатність логічно і системно мислити.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Інформаційні системи та технології», «Основи економічної теорії», «Статистика», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Статистика ринку товарів та послуг».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни економіка праці та соціально-трудова відносини	Основні поняття і категорії економіки праці. Історичні аспекти розвитку трудових відносин у суспільстві. Наукові основи економіки праці: соціально-економічні, техніко-технологічні, правові й психофізіологічні. Завдання економіки праці в сучасних умовах – економічні: раціональне використання трудових і матеріальних ресурсів; підвищення продуктивності праці й ефективності виробництва; психофізіологічні: збереження здоров'я і працездатності людини; забезпечення привабливості праці; соціальні: створення умов для всебічного гармонійного розвитку працюючих.	Тести, питання
2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	Людські ресурси як фактор економічного розвитку суспільства. Характеристика людських ресурсів за різними соціально-економічними категоріями, зокрема населення, економічно активне населення, трудові ресурси, економічна діяльність і чисельність безробітних. Процеси відтворення населення (природний, міграційний, соціальний, економічний), типи (екстенсивний та	Тести, кейси

	інтенсивний) і режими (розширене, просте, звужене відтворення). Відтворення ресурсів для праці – процес постійного й безперервного поновлення кількісних і якісних характеристик економічно активного населення. Вплив природного, міграційного й економічного руху населення на кількісні й якісні характеристики ресурсів для праці. Трудовий потенціал як інтегральна оцінка кількісних і якісних характеристик економічно активного населення. Трудовий потенціал окремої людини, підприємства, території, суспільства.	
3. Організація і нормування праці	Поняття «організація праці». Основні напрямки організації праці. Сутність і значення процесів суспільного поділу й кооперування праці, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність. Поділ і кооперування праці на підприємстві, їхні форми. Організація і обслуговування робочих місць. Поняття «робоче місце», «робоча зона». Класифікація, спеціалізація і оснащення робочих місць. Планування робочих місць. Основні функції, форми й обслуговування робочих місць. Значення і ефективність проектування організації робочих місць. Раціоналізація трудових процесів і управлінських процедур. Аналіз трудового процесу. Проектування прогресивних трудових процесів. Показники раціональності трудових процесів. Колективні форми організації праці. Поняття трудового колективу. Основні типи трудових колективів. Умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві та їх значення для здоров'я і працездатності людей. Сутність і зміст процесу нормування праці. Робочий час, його склад і структура. Методи вивчення ефективності використання робочого часу. Призначення і класифікація нормативів з праці. Характеристика й класифікація норм праці. Методи нормування і способи вдосконалення норм.	Кейси, тести
4. Продуктивність і ефективність праці	Поняття «продуктивність праці». Принципи управління продуктивністю. Показники вимірювання продуктивності праці на макрорівні. Методи вимірювання продуктивності праці, що використовують на підприємствах. Вартісний метод вимірювання продуктивності праці, його різновиди переваги і недоліки. Натуральний і умовно-натуральний методи вимірювання продуктивності праці, їхні переваги і недоліки. Трудовий метод вимірювання продуктивності та сфера його використання. Класифікація факторів продуктивності праці. Природні й суспільні умови підвищення продуктивності праці. Макроекономічні фактори підвищення продуктивності праці. Резерви зростання продуктивності праці. Взаємозв'язок факторів і резервів продуктивності праці. Класифікація резервів зростання продуктивності праці. Резерви зниження трудомісткості продукції, їхній склад. Резерви ефективного використання робочого часу.	Кейси, практичні завдання
5. Планування праці	Система трудових показників і їхній взаємозв'язок. Методи аналізу трудомісткості, чисельності працівників, продуктивності праці й витрат на робочу силу. Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів – основа розрахунку планової трудомісткості. Методи розрахунку чисельності робітників (на основі трудомісткості виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності). Планування чисельності керівників, спеціалістів, службовців. Визначення додаткової потреби в працівниках. Методика планування продуктивності праці за факторами її зростання. Планування підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу. Фонд оплати праці. Планування фонду заробітної плати за нормативами. Планування фонду заробітної плати керівників, спеціалістів, службовців. Планування середньої заробітної плати й співвідношення темпів її підвищення з темпами зростання продуктивності праці.	Кейси, тести

6. Організація оплати праці	<p>Соціально-економічна сутність заробітної плати. Організація оплати праці. Структура заробітної плати: основна, додаткова та інші види заробітної плати. Функції заробітної плати. Принципи організації оплати праці. Особливості оплати праці робітників різних категорій. Право робітників на оплату та їх захист. Джерела формування заробітної плати. Форми та системи оплати праці: відрядна, відрядно-преміальна, погодинна. Індексація заробітної плати. Контроль за виконанням законодавства відносно оплати праці.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
7. Соціально-трудові відносини як система	<p>Основні категорії і поняття, що відбивають процес становлення і розвиток соціально-трудових відносин, їхній основні характеристики та якості. Структурні складові соціально-трудових відносин: суб'єкти й рівні, предмети соціально-трудових відносин і їхня структура. Принципи й типи соціально-трудових відносин: принципи солідарності та субсидіарності; рівноправне партнерство, конфлікт, дискримінація.</p>	<p>Кейси, тести</p>
8. Соціальне партнерство	<p>Визначення поняття «соціальне партнерство». Мета й принципи соціального партнерства. Суб'єкти соціального партнерства. Особлива роль держави як арбітра й роботодавця на ринку праці. Роль спілок роботодавців як виразників інтересів підприємців на ринку праці. Порядок ведення тристоронніх переговорів на національному рівні та укладання генеральної тарифної угоди. Учасники й порядок, зміст проведення тарифних переговорів на галузевому (територіально-галузевому) рівні. Порядок укладання колективних договорів на мікрорівні, їхні структура та зміст.</p>	<p>Кейси, тести</p>
9. Ринок праці та його регулювання	<p>Ринок праці як підсистема ринкової економіки. Поняття «ринку праці», «ринку робочої сили» та «ринку робочих місць». Сучасні умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Елементи ринку праці: попит, пропонування цін і робочої сили. Особливості товару «робоча сила». Складові елементи механізму функціонування сучасного ринку праці: суб'єкти, об'єкти, інструменти й засоби впливу. Функції сучасного ринку праці. Сегментація ринку праці за різними ознаками. Показники використання трудових ресурсів.</p>	<p>Кейси, тести</p>
10. Соціально-трудові відносини зайнятості	<p>Поняття, види й форми зайнятості населення. Державне регулювання зайнятості населення. Основні напрямки державної політики в галузі зайнятості населення. Активні й пасивні методи й заходи регулювання зайнятості. Програми сприяння зайнятості. Система органів і служб зайнятості. Законодавство України про зайнятість. Підходи до визначення поняття і рівня безробіття. Види безробіття. Природна норма безробіття. Соціально-економічна оцінка рівня безробіття. Визначення статусу безробітного. Допомога з безробіття.</p>	<p>Кейси, тести</p>
11. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин	<p>Специфіка моніторингу досліджень соціально-трудових відносин. Сутність, мета й завдання соціологічних досліджень у сфері праці. Регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин.</p>	<p>Кейси, тести</p>
12. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	<p>Умови створення міжнародної організації праці (МОП). Структура міжнародної організації праці та її основні документи: міжнародна конференція праці, адміністративна рада, міжнародне бюро праці, декларація про основні принципи й права у сфері праці. Трипартизм як відмітна риса МОП. Головні мета й завдання організації. Методи роботи й основні сфери діяльності: нормотворча, міжнародне співробітництво, дослідження і публікації. Головні сфери діяльності: зайнятість і безробіття,</p>	<p>Кейси, тести, есе</p>

достойна праця, права людини, умови, безпека й гігієна праці, виробниче й навколишнє середовище, соціальний захист жінок, інвалідів, трудящих-інвалідів, усунення дитячої праці.

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Акулов М.Г. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посібник / М.Г. Акулов, А.В. Драбаніч, Т.В. Євась. – Київ: Центр навчальної літератури, 2012. – 328 с.
2. Акулов М.Г. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підручник / М.Г. Акулов. Київ: Знання, 2012. 390 с.
3. Економіка праці і соціально-трудова відносини [Текст]: навч. посіб. / Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018.332с.
4. Економіка праці і соціально-трудова відносини [Текст]: навч. посіб. /Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Київ: Знання, 2010.310с.
5. Економіка праці і соціально-трудова відносини [Текст]: підручник./ Грішнова О.А. Київ : Знання, 2004. 535с.
6. Економіка праці і соціально-трудова відносини [Текст]: навч. посіб. / Є.П.Качан, О.П.Дяків, В.М.Острроверхов та ін.; За ред. Є.П.Качана. – Київ: Знання, 2008.407с.
7. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / [А. М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2009. 711 с.
8. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посібник / М.Д. Ведерніков, О.В. Хитра, О.А. Гарват, О.О. Чернушкіна та ін. – Львів: Новий світ – 2000, 2012. – 869 с.
9. Сітка М.Р. Теоретичні засади соціалізації соціально-трудова відносин на підприємствах торгівлі. Інноваційна економіка: науковий журнал. 2012. № 5 С. 241-244.
10. Хромов М.І. Економічний розвиток в єдності процесів формування та використання людського капіталу. Економіка та держава. 2010. № 1. С. 57-61.
11. Червінська, Л.П. Економіка праці [Текст]: навч. посіб. / Л.П. Червінська. Київ: ЦУЛ, 2010. 228с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-6)	35
Змістовий модуль 2 (теми 7-12)	25
Підсумковий контроль (теми 1-12)– екзамен	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни